

Komunikimi në hapsirën virtuale

Prof. Dr. Eric Schoop,
Alexander Clauss, Mattis
Altmann

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Agjenda

1. Komunikimi online
2. Zgjedhja e medias në komunikimin e ndërmjetësuar nga kompjuteri (KnK)
3. Tiparet e medias KnK
4. Mënyrat e KnK
5. Mjetet e komunikimit
6. Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

1 Komunikimi online

Interneti si medium

"Nëse ne e konceptojmë komunikimin si ndërveprim simbolik (...), atëherë media mund të shihet si mjet komunikimi që mundëson procese të shenjave të qëllimshme midis njerëzve në distanca hapësinore ose kohore dhe në një mënyrë të tillë që të kuptohet. Media teknitizon, riprodhon dhe modulon proceset simbolike të ndërveprimit "(Beck 2006, f. 12).

"Media, si sisteme shenjash të bazuara teknikisht, përdoren në bashkëjetesën shoqërore të njerëzve për qëllimin e të kuptuarit në një formë të institucionalizuar dhe të organizuar"(Beck 2017 pas Beck & Jünger, 2019, f. 9).

1 Komunikimi online

Karakteri mediatik i komunikimit online 1

Si medium teknik

- Teknologjitë e transmetimit, përpunimit dhe ruajtjes
- Gjuhët e shënjitimit dhe programimit si dhe aplikacione të tilla si shfletuesit e internetit ose klientët e e-mail si bazë mundësojnë përpunimin / prezantimin e llojeve të ndryshme të karakterit si dhe kombinimin e tyre

Si sistem shenjash

- Nuk ka media të ndryshme → kombinim i të dhënave të koduara ndryshe ose "multicode"
- Në një tekst jo-linear i tërë → i lidhur
- Të ndërlidhura fort, të dhëna të koduara ndryshe dhe sisteme të ndryshme të karakterit → Hypertext / Hypermedia

(Beck, 2006; Beck & Jünger, 2019, f. 9).

1 Komunikimi online

Karakteri mediatik i komunikimit online 2

Si një medium i organizuar

- Organizata jashtëzakonisht komplekse - shtresa të ndryshme të implementuara nga organizata të ndryshme
- Ofruesi i aksesit: Aksesit teknik në rrjetin telekomunikues
- Ofruesi i shërbimit: Ofruesi i shërbimeve specifike (posta, rrjetet sociale, etj.)
- Ofruesi i përmbajtjes: Ofruesi i përmbajtjes me përgjegjësi ligjore

Si medium i institucionalizuar

- Duke filluar nga zakonet (habitualizimi) deri te formimi i grupeve të përhershme të rregullave (institucioneve)
 - ✓ Për sjellje themelore (rregulla të mirësjelljes)
 - ✓ Kuadri ligjor detyrues (e drejta e autorit, mbrojtja e të miturve, etj.)

Beck & Younger, 2019, f. 9)

2 Përzgjedhja e mediave në KnK

Racional: Teoria e Pranisë Sociale

- Zgjedhja racionale e medias = zgjedhja e mediumit që plotëson më së miri kërkesat faktike dhe sociale të detyrës së komunikimit (përvetësimi i medias)
- Ideja themelore: Ndërmjetësimi në media varfëron komunikimin ndërpersonal

Prania shoqërore

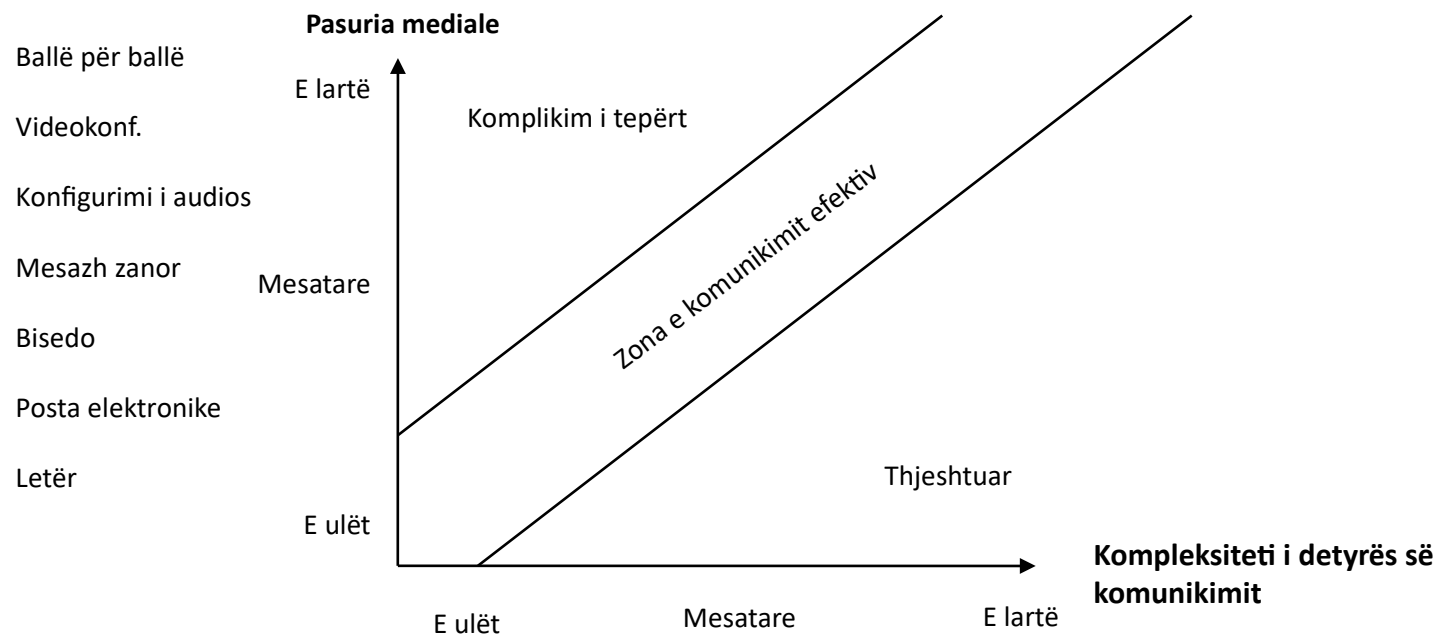
- Shkalla në të cilën një partner i bisedës perceptohet si një person fizik kur komunikon përmes mediave elektronike
- Vendimtare për perceptimin: pjesë joverbale dhe para-verbale të tilla si gjestet, shprehjet e fytyrës dhe intonacioni, por edhe veshja dhe pamja e njerëzve

2 Përzgjedhja e mediave në KnK

Racional: Teoria e Pasurisë në Media

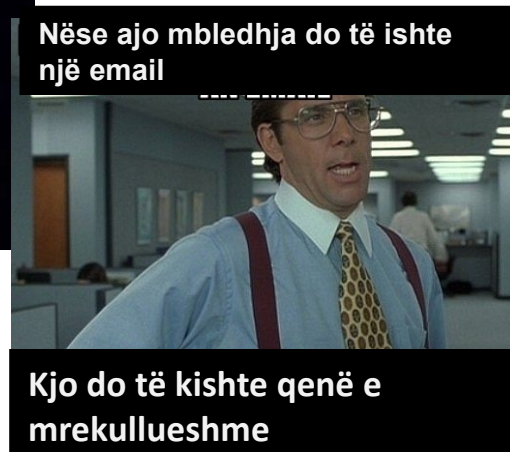
Teoria e Pasurisë në Media

(Daft & Lengel, 1984)

2 Përzgjedhja e mediave në KnK

Racional: Teoria e Pasurisë në Media

2 Përzgjedhja e mediave në KnK

Racional: Teoria e Sinkronitetit të Medias

Teoria e Sinkronitetit të Mediave

- Jo pasuria, por sinkronizmi është vendimtar
- Pesë faktorë të medias :
 1. Imediate e reagimeve: Shpejtësia e mundshme e përgjigjes
 2. Shumëllojshmëria e simboleve: Mënyrat e mundshme të bartjes së informacionit
 3. Paralelizëm: numri i kanaleve në të cilat njerëzit mund të komunikojnë njëkohësisht në procese të ndryshme të komunikimit
 4. Rishikueshmëria: mundësitë për rishikimin e kontributit
 5. Ripërdorimi: Mundësitë për ripërdorim
- Përdorimi i mediave varet nga proceset e komunikimit
 - *Proceset konvergjente shërbejnë për të kondensuar informacionin → eliminuar paqartësitë → sinkronizmin e lartë*
 - *Proceset divergjente shërbejnë për të transmetuar / shpërndarë informacionin → zvogëlimin e pasigurive → sinkronizmin e ulët*

(Schwabe, Hesse & Friedrich, 2001; Dennis & Valacich, 1999)

2 Përzgjedhja e mediave në KnK

Zgjedhja mediatike normative dhe ndërpersonale

Zgjedhja normative e medias

- Zgjedhja e medias e ndikuar nga normat shoqërore dhe kompetenca e funksionimit → jo një vendim racional
- Duhet të harmonizohet me normat shoqërore të grupit të referencës (p.sh. kolegët në punë)

Zgjedhja mediatike ndërpersonale

- Rreshtuar me homologun → mund të shmangë preferencat individuale të medias (p.sh., duke mos lexuar email rregullisht) ose të imponojë zgjedhje të caktuara mediatike (p.sh., thirrje e vazhdueshme më pas)
- Suksesi i komunikimit me media varet nga negociimi konsensual i preferencave të medias
- Devijimet nga zgjedhja racionale e medias mund të shpjegohen nga prirjet e personalitetit (p.sh. ndrojtja), karakteristikat sociodemografike (p.sh. moshë), përvojat mediatike, vlerësimi dhe pranimi i mediave të ndryshme (dobia e perceptuar / mirëdashësia e përdoruesit)

(Doehring, 2013)

3 Karakteristikat mediatike të KnK

Problemet e komunikimit në grup

Problemet teknike

- Problemet e harduerit dhe softverit
- Problemet e pranimi
- Në pritje = vështirësi në marrjen e anëtarëve të grupit për të marrë pjesë në mënyrë aktive në skenarët e bazuar në rrjet (Hesse & Giovis, 1996).
- Mungesa e aftësisë për të zgjedhur mjetin e duhur për një detyrë të caktuar

} Vazhdimisht duke humbur rëndësinë për shkak të progresit teknik dhe rritjes së mirëdashësisë për përdoruesit

Problemet për shkak të shpërndarjes së mangët të njohurive

- Në kushte të bazuara në tekst, shkëmbehet më pak njohuri të pa shpërndara sesa njohuria e shpërndara → krahasuar me situatën ballë për ballë, kontribuohet më pak njohuri e shpërndarë
- Nën kushtet e konferencës videokonferencë, shkëmbehet njohuri jo e shpërndarë jo me pak se njohuri e shpërndarë → krahasuar me situatën ballë për ballë kontribuohet më pak njohuri e shpërndarë

(Reinmann-Rothmeier & Mandl, 2002).

3 Karakteristikat mediatike të KnK

Problemet e komunikimit në grup

Probleme për shkak të mungesës së stimujve të sugjerimit shoqëror

- Çpersonalizimi i individit communication komunikimi i pakontrolluar dhe shpërthimet e dhunshme emocionale, të ashtuquajturat flakëruese
- Mundësitë e reduktuara të feedback-ut → e bëjnë të vështirë ndërtimin e konsensusit

(Reinmann-Rothmeier & Mandl, 2002).

Problemet për shkak të mungesës së bazave të përbashkëta

- Krijimi i tokës së përbashkët - kuptimi i detyrave të përbashkëta është më i vështirë në mjediset e bazuara në kompjuter për shkak të mungesës së shenjave joverbale (Lauer et al., 2006).
- Tokëzimi = krijimi / mirëmbajtja e pikave të përbashkëta (Baker et al., 1999) → jo vetëm ndarja e informacionit, por gjithashtu ndërtimi i një kuptimi të përbashkët në lidhje me kuptimin e informacionit dhe termave të përdorur (Clark & Schaefer, 1989)

(Niegemann et al., 2008).

3 Karakteristikat mediatike të KnK

Qasjet e përgjithshme

Ndërgjegjësimi social

- Informacioni (personal) në lidhje me anëtarët e grupit (p.sh. profile të ilustruara) çon në efekte pozitive të grupit, veçanërisht në perceptimin e ndjenjës së grupit në tërësi

Ndërgjegjësimi për veprim

- Informacioni në lidhje me aktivitetin e anëtarëve të tjerë të grupit çon në një rregullim të sjelljes së dikujt
 - Në informacion që anëtarët e tjerë të grupit janë shumë aktiv, aktiviteti juaj ↑.
 - Aktivitetin tuaj ↓ me informacione që anëtarët e tjerë të grupit janë pak aktivë

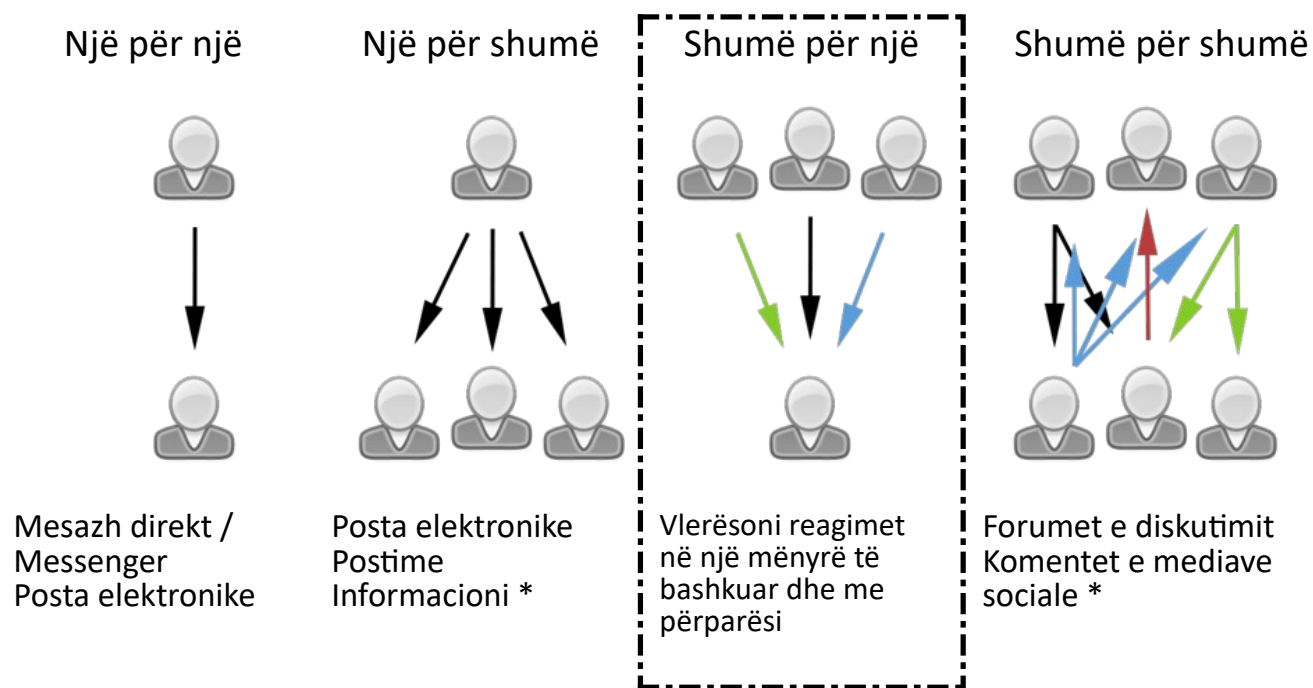
(Niegemann et al., 2008).

4 mënyrat e KnK

Configurations

Diferencimi sipas numrit të partnerëve dhe strukturës së komunikimit

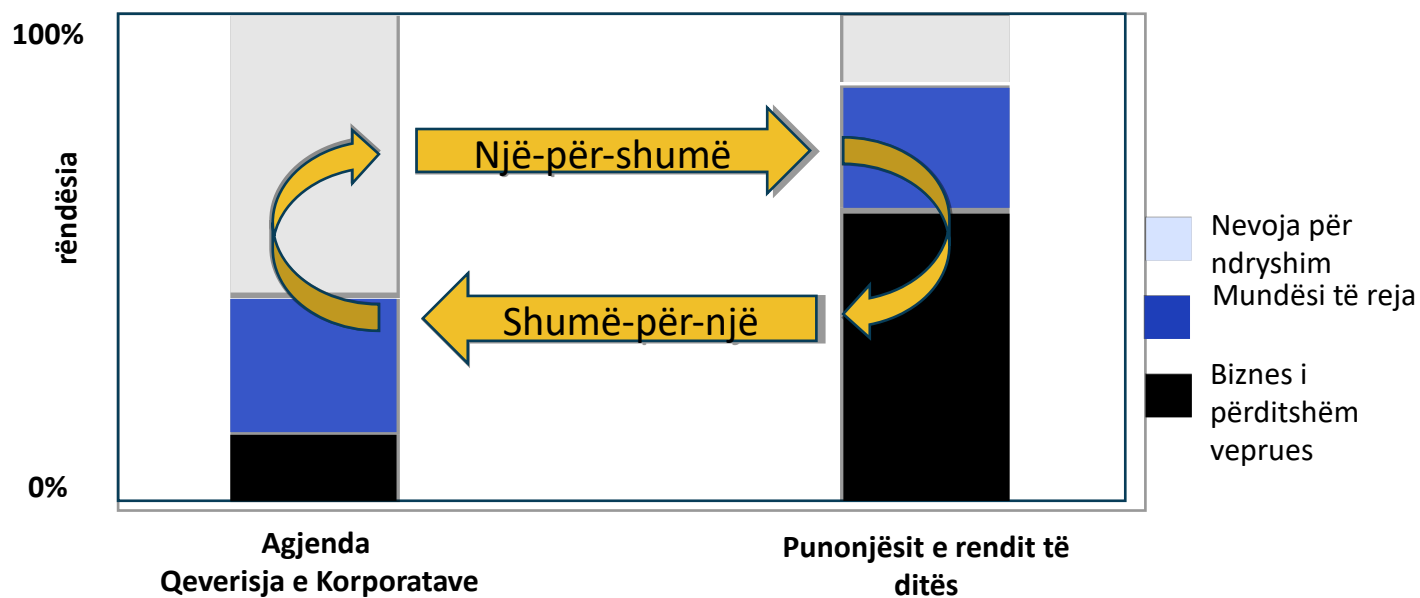

<https://www.wrike.com/blog/knowledge-decays-how-organization-can-keep-up/>

4 mënyrat e KnK

Konfigurimet - Shumë-për-një

Përputhja e agjendës me Shumë-për-Një

(Puschkin, 2013)

Zbatimi konkret duke përdorur studimin e rastit: Airbus

4 mënyrat e KnK

Kriteret e rendit të përkohshëm dhe shoqëror 1

Format sinkron të komunikimit

- Komunikimi i njëkohshëm sinkron - partnerët e komunikimit reagojnë ndaj njëri-tjetrit në kohë reale (p.sh. konferenca audio dhe video, mesazheri i menjëhershëm / biseda *)
 - Kërkohet shkëmbim i drejtpërdrejtë dhe i pavarur nga vendndodhja ndërmjet personave ose grupeve të ndryshëm, lidhje e përhershme në internet
- Përparësitë :
 - ✓ Mundëson prani të prekshme për t'iu përgjigjur drejtpërdrejt pyetjeve ose për të zhvilluar takime ... temat mund të zgjidhen shpejt
- Disavantazhet :
 - ✓ Detyrimi për të reaguar ad-hoc → mungesa e kohës së reflektimit
 - ✓ Mungesa e kontrollueshmërisë së kohës së kaluar

* E kundërta njëkohësisht në internet

(eteaching.org, 2015)

4 mënyrat e KnK

Kriteret e rendit të përkohshëm dhe shoqëror 2

Format asinkrone të komunikimit

- Formatoni asinkrone të komunikimit
- Komunikim asinkron jo-simultan - përgjigje me vonesë në kohë (p.sh. forume, e-mail)
- Vendndodhja dhe shkëmbimi i pavarur nga koha midis personave ose grupeve të ndryshme të personave
- Përparësitë :
 - ✓ Nuk ka nevojë t'i përgjigjemi menjëherë një kërkesë ose kontributi në diskutim flex fleksibilitet më i madh në aspektin e kohës dhe hapësirës, si dhe mundësinë për të marrë kohë dhe për të qenë më të menduar në bërjen e një deklaratë
- Disavantazhet :
 - ✓ Përgjigjet mund të vijnë shumë vonë ose të harrohen. Informacioni mund të jetë më i vështirë për t'u gjetur dhe referencat e mesazheve të paqarta - keqkuptime
 - ✓ Mungesa e vlerësimit nëse informacioni është me të vërtetë i rëndësishëm për të tjerët (FYI, cc).
 - ✓ Nuk ka kontroll në të cilin disponim interpretohet mesazhi

(eteaching.org, 2016)

5 Mjetet e komunikimit

Rrjetet Sociale & Wikis

(Ndërmarrja) Rrjetet Sociale

- Term kolektiv për të gjitha mjetet:
 - Për prezantimin e personit të vet
 - Për shkëmbimin dhe mirëmbajtjen e kontakteve në rrjete
 - Forma themelore = profile të ilustruara bazuar në të dhënat personale
- të përdorura për**
- Letrat e verdha
 - Shkëmbim i shpejtë
 - Infrastruktura për mësimin informal të bazuar në rrjet
 - Shkëmbimi i skedarëve

Wikis

- Term kolektiv për sistemet e thjeshta të menaxhimit të përmbajtjes :
 - Për zhvillimin në internet të përmbajtjes në rrjet
 - Lexohet nga të tjerët
 - I ndryshueshëm nga të tjerët
 - Krijimi i platformave individuale të njohurive
 - Diskutim i përmbajtjes
 - Lidhja e botëve konceptuale, zhvillimi dinamik i rrjeteve të njohurive
- Struktura lejon shtigje individuale të të nxënit
 - "Peisazhet e Kryqëzuara
 - "Udhëzim për qasje të rastësishme"

(Bernhardt & Kirchner, 2007, f. 60; Reißing, 2010, f. 33; Spiro & Jehng, 1990).

5 Mjetet e komunikimit

Blogje dhe mikroblogje

Bloget e rrjetit - Blogjet

- Përbërë nga uebi dhe regjistri (ditari):
 - Revista të azhuruara rregullisht, të lidhura në mënyrë kronologjike në internet
 - Përmbajtja në një gamë të gjerë temash (të specializuara)

të përdorura për

- Kërkime mbi temat aktuale
- Vlerësimi i mëtejshëm i gjetjeve të reja
- Ditari shoqërues i të nxënit / projektit

Mikroblogimi

- Formë e shkurtër e blogjeve :
 - Përqendruar pikërisht në një pohim
 - Kontributet në këtë mënyrë shpejt për të kapur
 - Kategorizuar përmes #hashtageve

të përdorura për

- Komunikimi
- Informacioni aktual
- (Ekspert) rrjetëzimi

(Reichmayr, 2006, f. 1; Robes, 2012; Kerres & Preußler 2010, f. 5).

5 Mjetet e komunikimit

Forume dhe Mjete për Ndarjen e Mediave

Forumet

- Hapësira virtuale për shkëmbim asinkron dhe arkivim të...
 - Mendime
 - Opinione
 - Përvoja
- Temë kryesore specifike, e ndarë në disa nën-tema me direktorinë e tyre → nënforumet
- Postime të afërta që i përgjigjen njëri-tjetrit → fill ose temë

- të përdorura për**
- Këshilla për një temë specifike
 - Diskutime
 - Shkëmbim profesional dhe lajme

Mjete për Ndarjen e Mediave

- Të gjitha aplikacionet për ndarje...
 - > Materiali i imazhit (p.sh. Flickr)
 - > Prezantime (p.sh. Slideshare)
 - > Material video (p.sh. Youtube)
 - > Material audio (p.sh. podcastet arsimore)

- të përdorura për**
- Kërkime mbi temat aktuale
 - Vlerësimi i mëtejshëm i gjetjeve të reja
 - How-tos & Udhëzime

(Ebner, 2008; Bernhardt & Kirchner, 2007, f. 62.)

5 Mjetet e komunikimit

Mjetet e menaxhimit të projektit

Mjetet për punë bashkëpunuese

- Lejon tekstin, tabelat dhe prezantimet me shumë autore
- Kryesisht platformë e pavarur
- Lejon shumë njerëz të punojnë në dokumente
 - Sinkron
 - Asinkron
 - Bashkëveprues
 - Bashkëpunues

të përdorura për

- Shkëmbimi i dokumenteve
- Redaktimi paralel
- Gjurmoni dhe zhbëni ndryshimet

Mjetet e menaxhimit të projektit

- Shërben për planifikimin dhe para-strukturimin e projekteve
- Mbështetni detyrat e menaxhimit të projektit dhe punën operative të projektit
- Mundëson menaxhim bashkëpunues të projekteve përmesh
 - Përfaqësim i qartë
 - Ruajtja e të dhënave qendrore

të përdorura për

- Shpërndani detyrat
- Vendorsja e pikave historike
- Përfshini skedarët

(Bernhardt & Kirchner, 2007, f. 62 ; Peipe, 2011, f.186).

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

Rekomandime për përdorimin e komunikimit sinkron

Media sinkrone

- **Niveli i paqartë i njohurive të homologut**
Sqarimi i shpejtë i fakteve ose pyetjeve kur është e paqartë se sa mirë personi që kontaktohet di për një temë
- **Vendime të përbashkëta, të shpejta dhe me një marrëdhënie të mirë besimi**
Në rastin e detyrave / projekteve kritike, koha e pritjes dhe bllokadat mund të zvogëlohen me një bisedë të shpejtë
 - ✓ Nuk rekomandohet në rast mosbesimi ose pasigurie midis partnerëve të dialogut → mungesa e kohës për reflektim
- **Partnerë të rinj bisedash - Skanimi**
Si një formë e hershme e komunikimit për të marrë një pamje më të mirë të njëri-tjetrit dhe për të vlerësuar më mirë njëri-tjetrin për sa i përket kompetencës dhe personalitetit

(Mueller-Zielke, 2018)

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

Rekomandime për përdorimin e komunikimit asinkron

Media asinkrone

- **Shumë nevojë për shpjegim ose kompleksitet të lartë, boshllëk të lartë të kompetencave**

Nëse temat janë të vështira për t'u studiuar → shpjegimet me shkrim më efikase, homologu mund t'i shikojë gjërat

- **Temat jo kritike për sa i përket kohës**

Komunikimi në kohën e preferuar personalisht → punë më e përqendruar e mundur

- **Nevoja për dokumentacion ose besim të ulët**

Ajo që është shkruar mbetet e verifikueshme → në rast dyshimi, mund të provohet qartë se kush i ka dorëzuar cilat udhëzime ose informacione

(Mueller-Zielke, 2018)

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

Rekomandime për përdorimin e shërbimeve të dërguesit

Formë e përzier

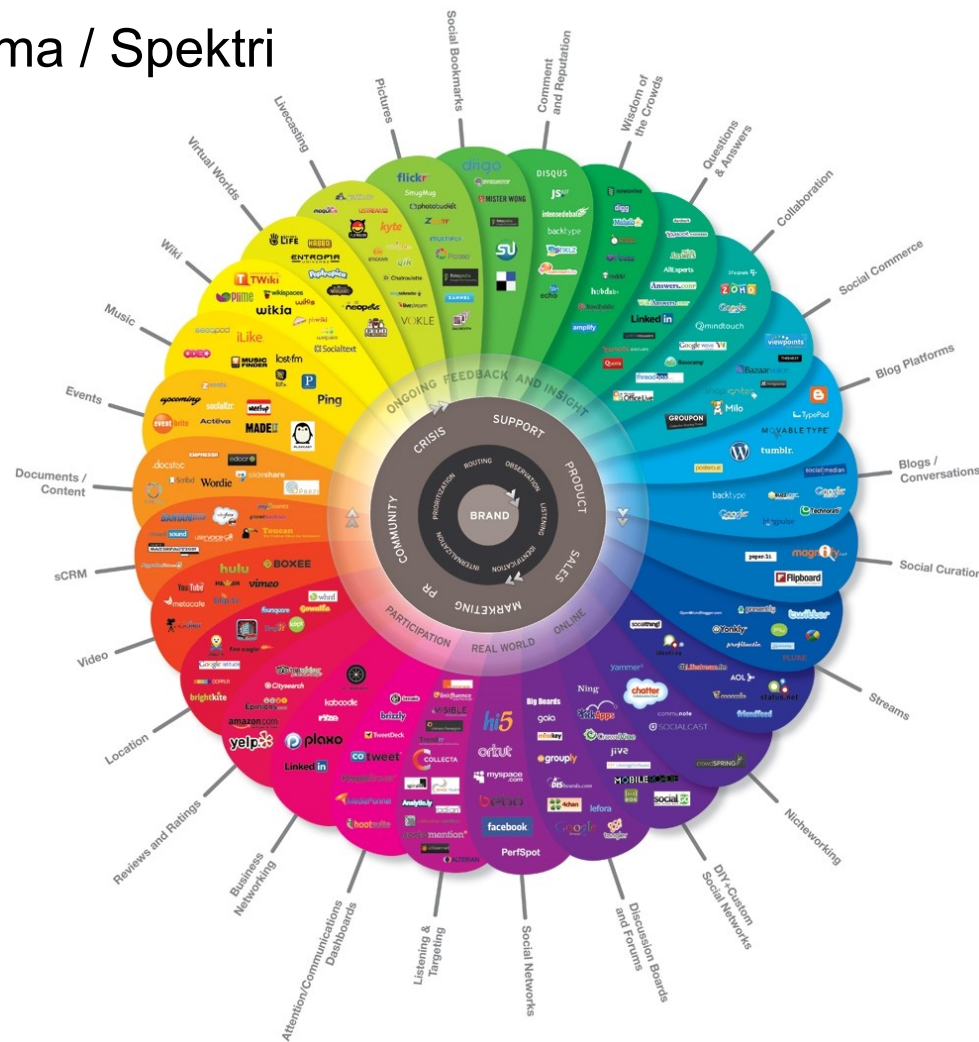
- **E rëndësishme:** është thelbësore dhe kritike për suksesin që të përcaktohen rregullat dhe mesazhi i preferuar, veçanërisht për të sqaruar përdorimin profesional
- **Koordinimi** i kohës së disponueshmërisë si dhe trajtimi i orëve të punës
- **Sinkron:** Të dy në të njëjtën kohë në mesenxher - koordinim i shpejtë dhe dokumentim në të njëjtën kohë kundrejt kohës së shkurtër të shqyrtimit dhe disavantazheve të komunikimit me shkrim
- **Asinkron:** Nuk është planifikuar asnjë veprim i njëkohshëm, koha e reagimit. Vetëm disponueshmëria dhe temat e thjeshta për t'u diskutuar shpejt! Rrezik i lartë i konfuzionit → temat dhe informacioni pritët të përdoren shumë herë përmes postës elektronike.

(Mueller-Zielke, 2018)

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

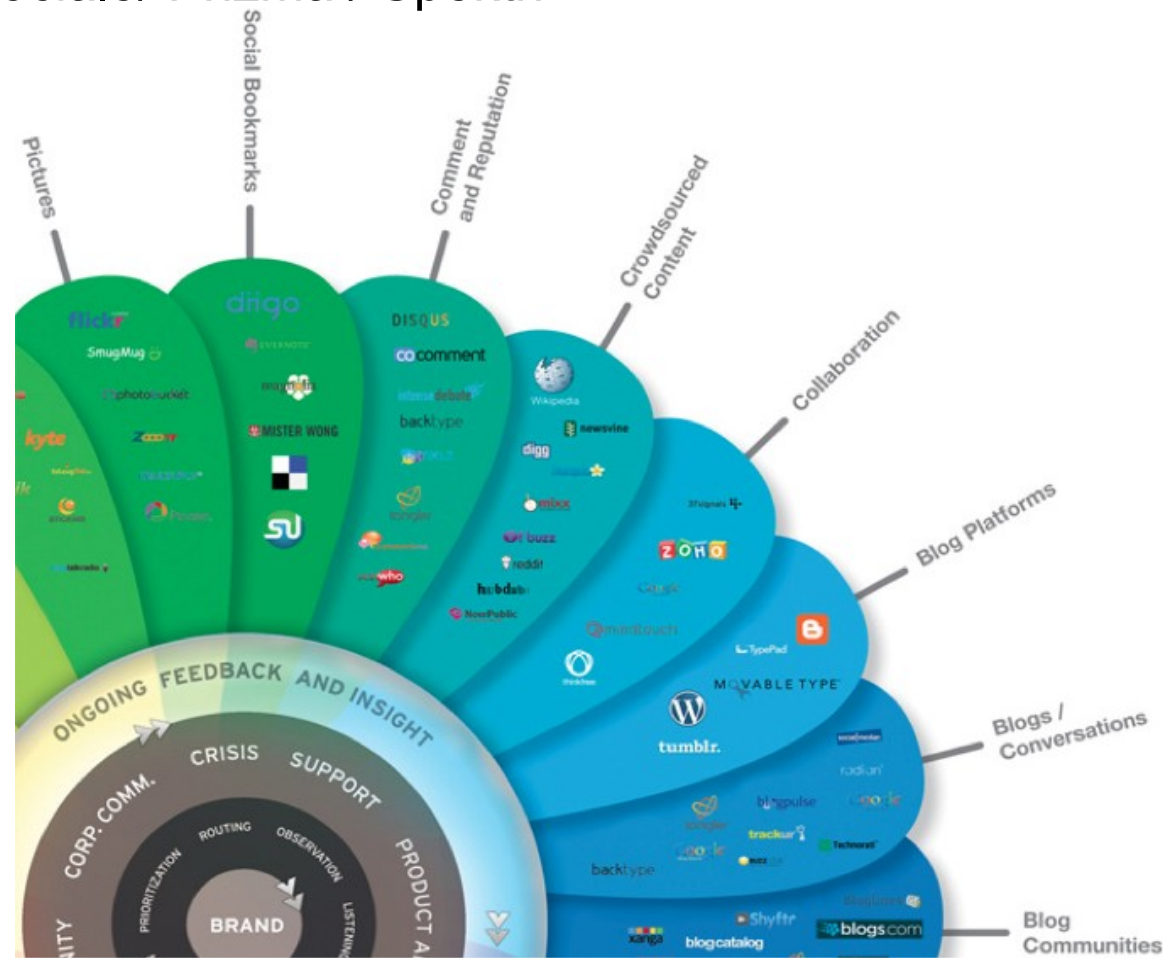
Lule e mediave sociale/ Prizma / Spektri

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Social_media#/media/File:Conversationprism.jpeg

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

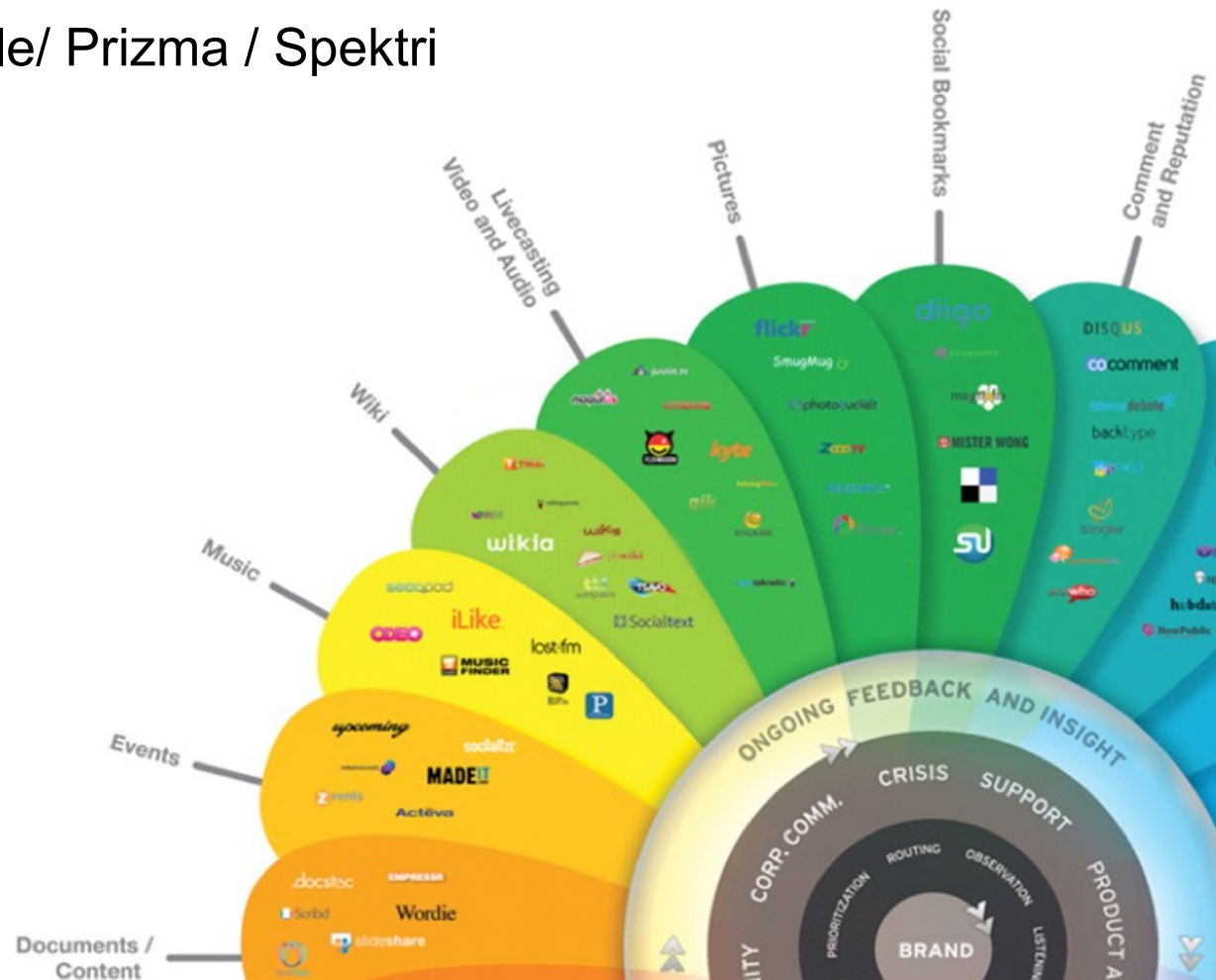
Lule e mediave sociale/ Prizma / Spektri

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Social_media#/media/File:Conversationprism.jpeg

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

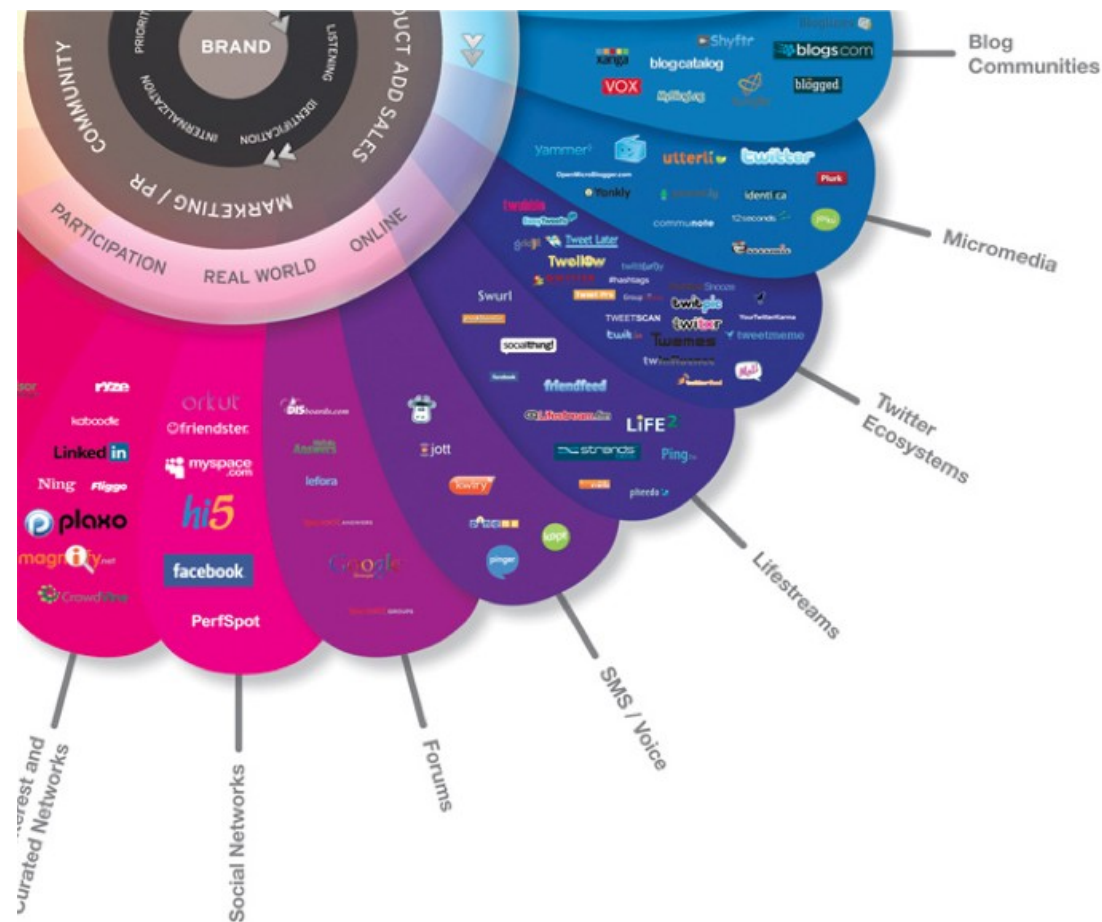
Lule e mediave sociale/ Prizma / Spektri

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Social_media#/media/File:Conversationprism.jpeg

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

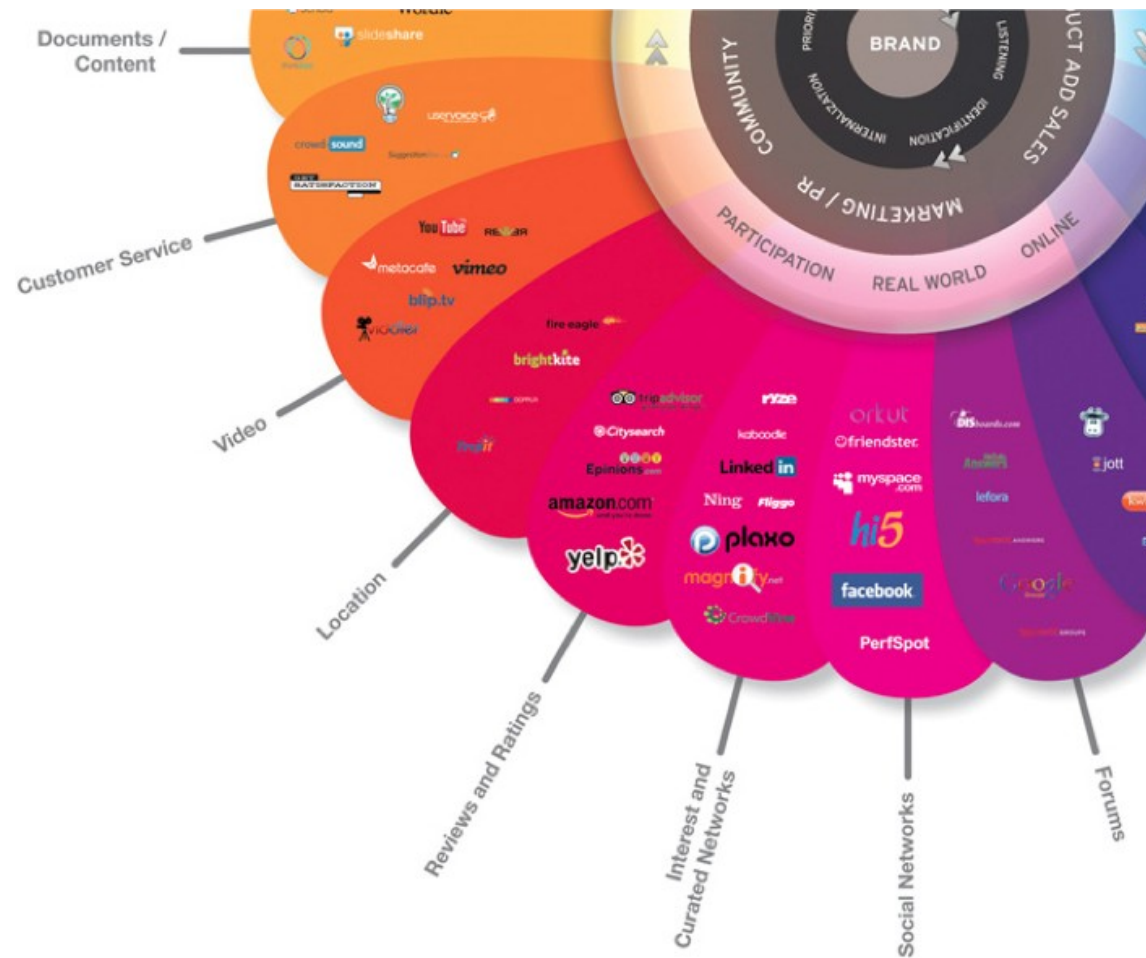
Lule e mediave sociale/ Prizma / Spektri

https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Social_media#/media/File:Conversation_prism.jpeg

6 Përzgjedhja e mjeteve të komunikimit

Lule e mediave sociale/ Prizma / Spektri

Virtual Albanian European
Universities eXchange

Faleminderit shumë për vëmendjen tuaj.

Më shumë informacion në lidhje me projektin : www.valeu-x.eu

Më shumë informacion rreth Drejtorit të Menaxhimit të Informacionit:
https://tu-dresden.de/bu/wirtschaft/winf/wiim?set_language=en

www.valeu-x.eu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

TECHNISCHE
UNIVERSITÄT
DRESDEN

Mednarodna fakulteta
za družbene in poslovne študije
International School
for Social and Business Studies
Celje · Slovenia · Europe

Universiteti
European i
Tiranës

EPOKA
UNIVERSITY

Burimet

- Baker, M., Hansen, T., Joiner, R. & Traum, D. (1999). The role of grounding in collaborative learning tasks. In P. Dillenbourg (Ed.), *Collaborative Learning. Cognitive and Computational Approaches* (pp. 31–63). Kidlington, Oxford: Elsevier Science Ltd.
- Beck, K. (2006). Computervermittelte Kommunikation im Internet. In *Computervermittelte Kommunikation im Internet*. De Gruyter.
- Beck, K. (2017). *Kommunikationswissenschaft*. (5. Aufl.) Konstanz: UVK/ UTB.
- Beck, K., & Jünger, J. (2019). Soziologie der Online-Kommunikation. In *Handbuch online-kommunikation* (pp. 7-33). Springer VS, Wiesbaden.
- Bernhardt, T., & Kirchner, M. (2007). E-Learning 2.0 im Einsatz . Boizenburg: Verlag Werner Hülsbusch.
- Clark, H. H. & Schaefer, E. F. (1989). Contributing to discourse. *Cognitive Science*, 13 , pp. 259–294.
- Daft, R. L., Lengel, R. H. (1984): *Information Richness: A New Approach to Managerial Behavior and Organization Design*. In: *Research in Organizational Behavior*, 6. Jg., o. Nr., 1984, S. 191–233.
- Dennis, A. R., & Valacich, J. S. (1999, January). Rethinking media richness: Towards a theory of media synchronicity. In *Proceedings of the 32nd Annual Hawaii International Conference on Systems Sciences. 1999. HICSS-32. Abstracts and CD-ROM of Full Papers* (pp. 10-pp). IEEE.
- Döring, N. (2013). C 5 Modelle der Computervermittelten Kommunikation. *Grundlagen der praktischen Information und Dokumentation. Handbuch zur Einführung in die Informationswissenschaft und-praxis*. De Gruyter, Berlin, 425-430.
- Ebner, M. (2008). *Internetforen: verwenden-einrichten-betreiben*. BoD–Books on Demand.
- eteaching.org. (2015). Synchrone Kommunikationsmittel. Abgerufen 28. Februar 2021, von <https://www.e-teaching.org/technik/kommunikation/synchron>
- eteaching.org. (2016). Asynchrone Kommunikation – Bedeutung. Abgerufen 28. Februar 2021, von <https://www.e-teaching.org/technik/kommunikation/asynchron>
- Hesse, F. W. & Giovis, C. (1996). Struktur und Verlauf aktiver und passiver Partizipation beim netzbasierten Lernen in virtuellen Seminaren. *Unterrichtswissenschaft*, 25, 34–55.

Burimet

- Kerres, M., & Preußler, A. (2010). Soziale Netzerkennung unterstützen mit Microblogs (Twitter). In K. Wilbers, & A. Hohenstein, Handbuch E-Learning (S. Kap. 4.34.). Köln.
- Lauer, T., Ottmann, T., Trahasch, S., Haake, J., Pfister, H.-R., Bauer, K. & Hesse, F. (2006). DFG- Schwerpunktprogramm „Netzbasierte Wissenskommunikation in Gruppen.“ Information Technology (It). 1/2006
- Niegemann, H. M., Domagk, S., Hessel, S., Hein, A., Hupfer, M., & Zobel, A. (2008). *Kompendium multimediales Lernen*. Springer Science & Business Media.
- Mueller-Zielke, T. (2018). Synchrone, asynchrone, oder chaotische Kommunikation? Abgerufen 28. Februar 2021, von <https://www.tmt-beratung.de/moderne-kommunikation-synchron-asynchron-chaotisch/>
- Peipe, S. (2011). Crashkurs Projektmanagement. Haufe-Lexware.
- Puschkin, A. (2013). Many-to-One. Ein zukunftsweisender Trend für die Interne Kommunikation. *Instrumente und Techniken der Internen Kommunikation. Instrumente zielgerichtet einsetzen, Dialoge erfolgreich managen, Bd, 2*, 269-278.
- Reichmayr, I. F. (11. August 2006). Workshop Medienkultur. Abgerufen am 4. Oktober 2013 von <http://www.mediamanual.at:> <http://www.mediamanual.at/mediamanual/workshop/pdf/medienkultur/Weblogmanual.pdf>
- Reinmann-Rothmeier, G., & Mandl, H. (2002). Analyse und Förderung kooperativen Lernens in netzbasierten Umgebungen. *Zeitschrift für Entwicklungspsychologie und pädagogische Psychologie*, 34(1), 44-57.
- Reißing, A. K. (2010). Social Media geeignete Formen und effiziente Strategien zur Zielgruppenansprache und zu Marketingzwecken für die Verlagsbranche.
- Robes, J. (2012). Social Learning. Abgerufen am 10. August 2016 von Weiterbildungsblog: http://www.weiterbildungsblog.de/wp-content/uploads/2012/09/social_learning.pdf
- Schwabe, G., Hesse, F., & Friedrich, H. (2001). Mediensynchronizität-theorie und anwendung bei gruppenarbeit und lernen.
- Spiro, R. J., & Jehng, J. C. (1990). Cognitive flexibility and hypertext: Theory and technology for the nonlinear and multidimensional traversal of complex subject matter. *Cognition, education, and multimedia: Exploring ideas in high technology*, 205, 163-205.

